

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΛΑΪΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΒΡΟΝΤΑΔΟΥ ΧΙΟΥ

ΜΑΡΚΟΣ ΜΕΝΝΗΣ

Βροντάδου είναι ο δεύτερος σε έκταση και πληθυσμό του Νομού Χίου και βρίσκεται στην Ανατολική πλευρά του νησιού απέναντι από τις Μικρασιατικές ακτές. Ο πληθυσμός του κύρια είναι ναυτικοί και πολύ λίγα άτομα ασχολούνται με την αλιεία και την κτηνοτροφία.

Όπως και όλα τα υπόλοιπα τμήματα της Ελληνικής Επαρχίας, εξ αιτίας του στρεβλού μοντέλου ανάπτυξης που ακολούθησαν οι μέχρι σήμερα Κυβερνήσεις, ακολούθησε μία φθίνουσα πορεία από άποψη πληθυσμού, με αποτέλεσμα από 8.500 κατοίκους στην απογραφή του 1951, το 1981 να έχει φθάσει τους 4.000 κατοίκους.

Η Δημοτική Αρχή που βγήκε στις εκλογές του 1982 είχε να αντιμετωπίσει μία σειρά από σοβαρά προβλήματα, το κυριότερο από τα οποία ήταν η απασχόληση των κατοίκων και η ανεργία που είχε ενταθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό εξ αιτίας και της κρίσης στη Ναυτιλία.

Το μεγάλο κόστος στα διάφορα είδη πρώτης ανάγκης που εξ αιτίας της απόστασης από τον Εθνικό κορμό ήταν πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα ακόμα και με γειτονικά νησιά.

Αποφασίσαμε λοιπόν την δημιουργία μιάς Δημοτικής Επιχείρησης Λαϊκής βάσης στην οποία ο Δήμος θα συμμετέχει με ποσοστό 51% και οι Δημότες με 49% και η οποία Επιχείρηση θα αναλάμβανε την ανάπτυξη του τόπου.

Δεδομένου ότι ο Δήμος είχε ελάχιστη περιουσία και πολύ ελάχιστο ρευστό χρήμα έγινε μια απογραφή και βρήκαμε ότι ο Δήμος είχε στη διάθεσή του σωλήνες ύδρευσης, αποχέτευσης και διάφορα εξαρτήματα που η αξία τους υπερέβαινε τα 10.000.000.

Έτσι τον Ιούνιο του 1983 το Δημοτικό Συμβούλιο, έπειτα από μία σειρά συγκεντρώσεις και συζητήσεις με τους δημότες της περιοχής, αποφάσισε την ίδρυση της Εταιρείας με αρχικό μετοχικό κεφάλαιο 5.000.000, που σαν συμμετοχή στο κεφάλαιο της Εταιρείας, ο Δήμος έβαζε 2.600.000 σωλήνες ύδρευσης και οι δημότες 2.400.000 σε μετρητά, με σκοπό τη δημιουργία καταστήματος τροφίμων super market και τμήματος υδραυλικών (σωλήνες-μπογιές-εργαλεία μηχανισμού κ.λ.π.).

Ζητήσαμε από το Υπουργείο Παιδείας την παραχώρηση ενός παλαιού Δημοτικού Σχολείου, το οποίο με ένα πρόγραμμα ανεργίας με τον ΟΑΕΔ, το αναπαλαιώσαμε, στεγάσαμε Γραφεία της Εταιρείας και τα παραπάνω τμήματα και μπορούμε αβίαστα να πούμε ότι η συμπαράσταση του κόσμου ήταν συγκινητική.

Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα εξαντλήθηκαν οι μετοχές με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν παράπονα από τους συνδημότες που δεν πρόλαβαν να αγοράσουν μετοχές. Έτσι με απόφαση του Δ.Σ. της Εταιρείας αυξήθηκε το μετοχικό κεφάλαιο σε

10.000.000, με τα ίδια ποσοστά συμμετοχής 51%, 49% και με τον ίδιο τρόπο που αναφέρεται παραπάνω.

Η παρέμβαση στην αγορά μπορούμε να πούμε ότι ήταν καθοριστική, υπήρχαν διάφορα είδη τροφίμων με διαφορά 20-30 δρχ. από τα υπόλοιπα super market του νησιού. Αποτέλεσμα και τα υπόλοιπα μαγαζιά να ρίξουν τις τιμές και να υπάρξει ένας σωστός ανταγωνισμός με την ιδιωτική πρωτοβουλία και οι δημότες να αγοράζουν σε κανονικές τιμές τα προϊόντα τους.

Το ίδιο έγινε και με το δεύτερο τμήμα Υδραυλικών, όπου η παρέμβαση της Εταιρείας μας σε διαγωνισμούς του Δημοσίου, Δήμων και Κοινοτήτων κ.λ.π. ήταν καθοριστική.

Τα αποτελέσματα χρήσης του 1983 ήταν αρκετά ικανοποιητικά, δημιουργήθηκαν 15 περίπου θέσεις μόνιμης απασχόλησης και τα κέρδη ήταν 2.000.000 τα οποία μοιράστηκαν ο Δήμος Βροντάδου και οι δημότες.

Το 1984 με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, αυξήθηκε το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας στα 40.000.000 όπου ο Δήμος συμμετέχει με ποσοστό 55% και οι Δημότες 45%. Έγινε επέκταση των εγκαταστάσεων της Επιχείρησης στα δύο τμήματα και δημιουργήθηκε και τρίτο τμήμα το τμήμα Τεχνικών Έργων, Δημοσίων, Δημοτικών, Κοινοτικών και ιδιωτικών έργων.

Οι θέσεις εργασίας αυξήθηκαν σε 30 και αγοράστηκαν μηχανήματα οδοποιίας, ύδρευσης, φορτηγό, οδοστρωτήρας, κομπρεσέρ κ.λ.π.

Τα αποτελέσματα χρήσης του 1984, 3.600.000 δρχ. κέρδη τα οποία μοιράστηκαν Δήμος Βροντάδου, Μέτοχοι και οι εργαζόμενοι στην Επιχείρηση, οι οποίοι συμμετέχουν με εκπροσώπους τους σύμφωνα με τον 1416/84 στο Δ.Σ. της Εταιρείας.

Το 1985 η Εταιρεία επεκτείνεται σε νέους τομείς δραστηριότητας με την δημιουργία Τουριστικού Τμήματος. Δημιουργούνται και νέες θέσεις εργασίας όπου φθάνουμε τις 40. Γίνεται νέα αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου από 40.000.000 στα 80.000.000 με τα ίδια ποσοστά συμμετοχής, Δήμος 55% δημότες 45% ενώ παράλληλα δίνεται κάρτα σ' όλους τους μετόχους οι οποίοι έχουν ένα ποσοστό έκπτωσης σ' όλα τα είδη που αγοράζουν από την Εταιρεία.

Το τέλος της χρήσης βρήκε την Εταιρεία με 4.500.000 κέρδη και με 45 θέσεις μόνιμης εργασίας, ενώ το 1986 αγοράζονται κομπιούτερ και μηχανοργάνωνται με σύγχρονες μεθόδους η Εταιρεία η οποία βάζει στόχους, πέραν από τη λειτουργία snack bar - Εστιατορίου - Καφετέρας και την λειτουργία Κάμπινγκ στην περιοχή Δασκαλόπετρας, την κατασκευή Ξενοδοχειακής μονάδας στο ίδιο μέρος, την διακίνηση και εμπορία υγρών καυσίμων σ' όλο το Νομό, την δημιουργία Εμπορικού Κέντρου στον Δήμο και μια Βιοτεχνία γλυκών κουταλιού, δραστηριότητες που θα δημιουργήσουν 300 περίπου νέες θέσεις εργασίας.

Έτσι αποδεικνύεται πιά στην πράξη και όχι στα λόγια, παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια (κενά Νόμου, μη έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων Νόμου 1416/84 κ.λ.π.), ότι και ο Κοινωνικός τομέας της οικονομίας όχι μονάχα θέλει αλλά και μπορεί και είναι σε θέση να κάνει ουσιαστική παρέμβαση στις παραγωγικές σχέσεις και στην δομή της Ελληνικής οικονομίας.

Τελειώνοντας θέλουμε να τονίσουμε ότι όλα αυτά έγιναν γιατί ο λαός είχε πλήρως ενημερωθεί και γνώριζε και τι θέλαμε και που το πηγαίναμε.

Γι αυτό βοήθησε μ' όλες του τις δυνάμεις, και εδώ επίσης θα είθελα να τονίσω ότι μέχρι σήμερα δεν εκμεταλλευτήκαμε τις ευεργετικές διατάξεις του Νόμου 1262/82 κάτι που έχει προγραμματισθεί για τα επόμενα χρόνια.

Έτσι με την Δημοτική μας Επιχείρηση κύριο αναπτυξιακό φορέα του τόπου πιστεύουμε, και το πιστεύουμε ακράδαντα πως τούτος εδώ το τόπος θα πάει μπροστά.

[Ο ΜΑΡΚΟΣ ΜΕΝΝΗΣ είναι Δήμαρχος Βροντάδου και Πρόεδρος της Π.Ε.ΔΗ.Β.Α.Ε.]

Σπ. Μελετζής. «Με τους αντάρτες στα βουνά», σελ. 106, «Αυτοδιοίκηση. Συνέλευση χωρικών».

Αποσπάσματα από το βιβλίο:

«**Η Λαϊκή Εξουσία στην Ελεύθερη Ελλάδα**»

του Γεωργούλα Μπέικου, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1979.

«Τη φροντίδα για τον επισιτισμό, την παραλαβή τροφίμων, που αναλογούσαν στις δυο συνοικίες, τη διανομή τους, την αναλάβαινε η Επιτροπή. Η διορισμένη από το Επαρχείο επισιτιστική επιτροπή μετατρέποταν σε απλό βοηθό της πρώτης.

Η Επιτροπή Επίλυσης είχε δικαίωμα κι υποχρέωση να υποδείχνει στο χωριό για εκλογή τα κατά τη γνώμη της κατάλληλα πρόσωπα γι' αγροφύλακες—καταργώντας τον πρόσφατο θεσμό της μονιμότητας των αγροφυλάκων κι επαναφέροντας τον παραδοσιακό της απευθείας εκλογής τους από τους κατοίκους—για νόρμονομία (νεροφόρο), για τη φύλαξη και δόσωση της χωρικής αγέλης βοδιών και γελαδιών (γελαδάρη), των αλόγων και μουλαριών, (βαλμά), των οικοοιτών γιδιών (γιδοβιτσιάρη). Για την εκλογή όλων αυτών υποχρεωνόταν να καλεί γενική σύναξη του χωριού. Σ' αυτή θα συμφωνιόταν και η αμοιβή των προσώπων, που αναλαβαίνανε υποχρεώσεις. Τον έλεγχο για την καλή εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων κι από τις δυο μεριές τον έπαιρνε πάνω της η Επιτροπή.

Η Επιτροπή αναλάμβανε χρέος της τη φροντίδα επίσης για τις ανάγκες του σχολείου και της εκκλησιάς και στις δυο συνοικίες. Οι αποφάσεις και τα μέτρα των σχολικών Εφοριών και των επιτροπών των εκκλησιών, χρωστούσαν να είναι αποτέλεσμα συνεννόησης τους με την Επιτροπή Επίλυσης, που θα είχε και τη βαρύνουσα γνώμη.

Θα επαγρυπνούσε για την προστασία του κεφαλάρη του χωριού, του δάσους «Κρη». Το ίδιο υποχρεωνόταν να μεριμνάει για την προστασία των δασών του χωριού, των βοσκολιδαδών—ιδιαιτέρως για το «βοϊδολιδαδο Μάρτσας»— για τους ποτιστήδες, τα γρέκια να μην κλείνονται τ' αναγκαστικά περάσματα για τα κοπάδια.

Αν χρειάζεται εθελοντική δουλειά για μικρά έργα, όπως το καθάρισμα και μερμέτιομα των στερνών που μαζεύεται το νερό για το πότισμα των κήπων, η διάνοιξη και συντήρηση κοινών νεραυλακιών, το ξεκαινούργωμα των γεφυρών μέσα στο χωριό, η καθαριότητα πλατείας και δρόμων κλπ κλπ, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να οργανώνει τις «αγαρίες», όπως επικράτησε να λέγεται αυτό το είδος προσφοράς κοινωνικής εργασίας, και να τις κατανέμει ακριβοδίκαια.

Χρωστούσε να προσφέρει, αν της το ζητούσαν, τις «καλές της υπηρεσίες», με την έννοια να μεσολαβήσει «μ' ένα καλό λόγο», σε τυχόν προστριβές και διαφορές μέσα σε μια οικογένεια ή ανάμεσα σε συγγενολόγια. Να προσπαθήσει να βρει μια συμβιβαστική λύση, να διαπραγματευτεί με τα «δυο μέρη», που πολλές φορές χάνουν την ψυχραιμία και δεν είναι σε θέση μήτε να κάτσουν ησυχία να κουβεντιάσουν το πρόβλημα που τα χωρίζει. Και τέτοια προβλήματα δε λείπουν από τη φτωχολογιά. Ασυμφωνίες στις αδεφομοιρασιές πατρικής κληρονομιάς, στην παραχώρηση μεριδίου σε τέκνα που θέλουν να χωρίσουν από την υπόλοιπη οικογένεια, αναιρέσεις υποσχέμενης προίκας ή αξίωση του γαμπρού για μεταγαμήλιο πανωπρόικι. Προβλήματα τέτοια ουκ εστιν αριθμός και τέλος!

Η μεσολάβηση της Επιτροπής θ' αναλαμβάνονταν έστω ο ένα από τους «αντιδίκους» αν το ζητούσε. Στη μεσολάβηση μπορούσε να πάρει μέρος κι όλη η Επιτροπή, αν σ' αυτό συμφωνούσαν και τα δύο μέρη των ενδιαφερομένων, αλλά και μόνο ένας από τα μέλη της επιτροπής αν υπήρχε τέτοια παράκληση. Ν' αρνηθεί τη μεσολάβηση η Επιτροπή ή μέλος της, δεν επιτρεπόταν.

Η Επιτροπή θα συγκέντρωνε τις οικονομίες του χωριού σε χρήμα και σ' εθελοντική δόση. Ήταν υποχρεωμένη να τηρεί αυστηρά το απόρρητο της προσφοράς του καθενός. Ο χωριά-

της δε θέλει να ξέρει όλος ο κόσμος το πογγί του. Η Επιτροπή θα κρατούσε Ταμείο και θ' απόδινε λογαριασμό στη σύναξη του χωριού. Καθένας μπορούσε όποια στιγμή ήθελε ν' αποσύρει το χρηματικό ποσό που κατέθεσε και η επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να του το επιστρέψει. Σε περίπτωση που τα χρήματα είχαν κλειστεί σε προμήθειες, αμέσως μετά τη διανομή και την είσπραξη όφειλε να τα δώσει.

Καθένας είχε το δικαίωμα ν' αποσύρει την υπογραφή του από το συμφωνητικό όποια στιγμή το ήθελε. Αν αυτό το κάνανε οι περισσότεροι, τότε η Επιτροπή έπανε να υπάρξει. Πριν αυτοδιαλυθεί θα συγκαλούσε σύναξη, θα απόδινε τον τελικό λογαριασμό, θα επέστρεφε στους δικαιούχους ό,τι χρήματα κρατούσε.

Καθένας είχε το δικαίωμα σε όποια στιγμή να ζητήσει προφορικά ν' αλλάξει ένα ή περισσότερα πρόσωπα ή και όλη η επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή το ζήτημα θα ερχόταν στη σύναξη και θα γινόταν ό,τι αποφάσιζε η πλειοψηφία των «συμβαλλομένων».

Τακτική σύναξη των συμβαλλομένων δεν προβλεπόταν, γιατί οι κάτοικοι συναζόνταν σχεδόν κάθε βράδυ στο κατάστημα του Β. Παπαστάθη και η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να συζητάει με τους κατοίκους τα προβλήματα που αντιμετώπιζε να συμβουλευέται, να ζητάει τη συμπαράσταση που νομίζει, να κατανέμει δίκαια τις υποχρεώσεις ή όποια άλλα «δάρητα».

Το γενικό χαρακτηριστικό του περιεχομένου του Συμφωνητικού ήταν, ότι καθιέρωνε μια γενική ρυθμιστική, διαιτητική, χωρίς εκτελεστική δύναμη και υποχρεωτική επιβολή, εξουσία σε όλη τη ζωή του χωριού. Τη γέννησε μια συγκεκριμένη ανάγκη. Η ανάγκη ν' αντιμετωπιστούν τα προβλήματα με τις ίδιες τις ενυπάρχουσες μέσα στη μικρή κοινωνία του χωριού κρατικής μηχανής και σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις της να θεραπεύσει στοιχειώδεις ανάγκες του πληθυσμού. Η ανάγκη να πληρωθεί το κενό, δημιούργησε η απουσία των κρατικών λειτουργιών από αυτή τη θεραπεία. Οι λαοί δε χάνονται, επειδή θα διαλυθεί ή θα παραλύσει ή θα παρακμάσει, μ' ένα λόγο επειδή «έφαγε τα ψωμιά της» η μια ή η άλλη μορφή κρατικής διακυβέρνησης. Βρίσκουν άλλες μορφές οργάνωσης για την αντιμετώπιση των ζωτικότερων, έστω, προβλημάτων τους. Γιατί οι λαοί είναι οι δημιουργοί.

Διάβασα αργά-αργά το συμφωνητικό και ρώτησα, αν υπάρχει καμιά αντίρρηση. Καμιά. «Τότε να υπογράψουμε», πρότεινε.

Άρχισε η υπογραφή. Ένας-ένας περνούσαν από το τραπέζι και δάξανε μια τζιφρα. Εδώ υπήρχε μια παράδοση—να συμβάλλονται, γενικά μόνο οι αρχηγοί οικογενειών, και να υπογράφουν μόνο αυτοί. Αλλά τώρα αναλαβαίνανε υποχρεώσεις όλοι οι ενήλικοι άντρες. Έπρεπε να τις αναλάβουν με τη δική τους υπογραφή κι όχι με των πατεράδων τους. Άλλωστε, είχαν ένα είδος δικαίωμα ψήφου. Δεν ήταν δύσκολο να πείσεις ότι έπρεπε όλοι οι ενήλικοι να «συμβληθούν». Δεχτήκανε την πρότασή μου κι υπογράψανε όλοι οι άντρες από 18 χρονών και πάνω.

Θαρρύνοντας από το καλοδέξιο της πρότασης, προχώρησα και σε μιαν άλλη, τη συμμετοχή των γυναικών. Βέβαια ούτε καν απόπειρα χωρούσε στη δοσμένη στιγμή και στο συγκεκριμένο χώρο να δάλεις θέμα ίσων δικαιωμάτων των γυναικών. Κιντύνευες για το καρφί να χάσεις το πέταλο! Να σου πούνε οι γερόντοι «πας να μας χαλάσεις το ζακόνι πάππου προς πάπ-

που, αι στο διάολο κι εσύ, που θέλεις να μας θγάλεις τις γυναίκες στο μεϊντάνι».

Όμως υπήρχε και μια κατηγορία γυναικών στο χωριό, που διευκόλυνε να γίνει ένα δῆμα. Αυτές μπορούσαν να πάρουνε το δικαίωμα να έχουνε λόγο για τα «κοινά» με το σπαθί τους. Από τη «θέση» τους στην οικονομία του χωριού –ας το πούμε έτσι απλοϊκά. Ήσανε χήρες, είτε τα ορφανά κορίτσια, που στην ουσία είχανε απομείνει αρχηγοί οικογενειών, αφού δεν υπήρχε άντρας στο σπίτι. Πληρώνανε φόρους, αγραφούλακα, παπά, υδρονομέα, γελαδάρη, δαλμά, γιδοβοιτσίαρη. Μ' ένα λόγο συμμετείχανε σε όλα τα οικονομικά βάρη, όπως και οι άντρες φαμελίτες. Δύσκολα θα μπορούσε κανένας ν' αρνηθεί το δικαίωμα τους τουλάχιστο να ρωτιώνται για τα προβλήματα εκείνα, που θα κληθούνε αύριο να εκπληρώσουνε οικονομικές υποχρεώσεις ανάλογα με το έχει τους. Ήτανε μια ευκαιρία να προβάλλουμε τα δικαιώματά τους αυτά, που οι ίδιες ποτέ δε θα σκεφθήκανε ότι υπάρχουνε καν. Πάνω σ' αυτή την οικονομική δάση ανέπτυξα, όσο γινότανε πειστικότερα, τα επιχειρήματά μου, στην ιδιόμορφη αυτή γενική συνέλευση του χωριού υπερ του δικαιώματος αυτής της κατηγορίας γυναικών να υπογράφουνε το Συμφωνητικό μας, να «ψηφίσουνε».

σελ. 176-179 (τόμος πρώτος)

Το ΕΑΜ, και πριν καν παρουσιαστεί στα χωριά ανοιχτά, πράγμα που έγινε με την εμφάνιση του ΕΛΛΑΣ, στο τελευταίο τρίμηνο του 1942, άρχισε να πετυχαίνει δυο ουσιώδη: στύλωσε το εθνικό και πατριωτικό φρόνημα του κόσμου και καλλιέργησε ένα κλίμα ομοψυχίας στα χωριά, που παρόμοιο δεν είχανε ματαγνωρίσει, αναμφισβήτητα. Βέβαια η σκλαβιά υπαγόρευε τη συσπείρωση σαν στοιχείο επιβίωσης. Εξίσου όμως, μπορούσε να κατευθύνει και προς την αποσύνθεση –να εξουθενώσει το φρόνημα και να διαλύσει τους ψυχικούς δεσμούς της κοινωνικής ομάδας.

Τα χωριά δεν είναι μυστικό πως κατατρυνόντανε πάμπου προς πάμπου από μικρές ή μεγάλες διχόνοιες, που πότε-πότε παίρνανε δραματικές διαστάσεις όπως για παράδειγμα, στο χωριό μου το 1932, που ένας άνθρωπος, ο Ηλίας Τσιαμασιώτης, σκότωσε εννιά συγχωριανούς του μέσα σε λίγη ώρα και για λίγα τετραγωνικά μέτρα γης!...

Είδαμε σε προηγούμενα τον «αιώνιο» καυγά των κατοίκων του Κλειτσού, που είχανε μοιραστεί σε «Κλεισιώτες» και «Κοριτσιώτες» –στους τελευταίους συγκαταλεγόμωνα κι εγώ, μάλιστα ξεσπαθωμένος! Τώρα όμως άλλοι καιροί, άλλα μυαλά, άλλα καθήκοντα.

... Την άνοιξη του 1942, μια Κυριακή απόγευμα, χτύπησε η καμπάνα της εκκλησιάς του Μεσοχωριού σύναξη. Η πρωτοβουλία για τη συνάρθωση προερχότανε από μένα. Η σύναξη έγινε στην εκκλησιά του Μεσοχωριού. Βάλαμε προϋσταμενό της το γέρο-δάσκαλο, τον Κώστα Παπαδόπουλο, θιασώτη του αποχωρισμού της Κορίτσας από τον υπόλοιπο Κλειτσό. Ο γιατρός Κώστα Μαλάμης, σημαιοφόρος του αντίθετου, έπιασε ένα στασίδι. Μίλησα εγώ στη σύναξη. Για ΕΑΜ δεν είπα τίποτα –την ύπαρξή του την ξέρανε οι λίγοι μνημένοι, δε λέγω οργανωμένοι. Μίλησα όμως, με το πνεύμα του ΕΑΜ. Το θέμα που έβαζα ήτανε να τερματίσουμε τα του διαχωρισμού. Το έθνος όλο

ήτανε στο σταυρό της πιο ανήλεης σκλαβιάς κι απαιτεί την πιο γερή εθνική ενότητα. Συνεπώς οι σκέψεις ακόμα για διαχωρισμό και διχόνοιες καταντούνε απαράδεκτες, «πελεκάμε πάνω στα πόδια μας». Μας χρειάζεται ενότητα και «εν τη ενώσει η δύναμις».

Στο ίδιο πνεύμα μίλησε κι ο γέρο-δάσκαλος. «Περασμένα, ξεχασμένα» και «κακό χωριό και λίγα σπίτια». Μήνυμα στην ώρα του, γι αυτό και με συγκίνηση το δεχτήκανε οι Κλεισιώτες. Αντίθετη γνώμη δεν ακούστηκε. Κι ο διαχωρισμός και τα συναφή, ξεχαστήκανε. Ένα πρόβλημα που αναστάτωνε χρόνια το χωριό, το «έλυσε» καταργώντας το, το πνεύμα του ΕΑΜ.

Η ομοψυχία, που είχε δημιουργήσει το ΕΑΜ στο χωριό, επέτρεψε να διατηρηθεί η λήθη του θέματος και πολύ μετα το ξερίζωμα άλλων επιτευγμάτων της εαμικής εποχής. Αλλά το 1965, που είχε κατέβει στην Ελλάδα, έμαθα με λύπη μου, ότι τα παραβλάσταρα του παλαιοκομματισμού ξανά ρίζανε το χωριό στην παλιά διχόνοια. Ο καυγάς φούντωσε και πάλι γύρω από το παλιό πρόβλημα, που το είχε θάψει το ΕΑΜ. Μάταια προσπάθησα στην Αθήνα το '65 να πείσω μερικούς νεοπαλαιοκομματικούς «σημαιοφόρους» της διαίρεσης του χωριού, ότι διαλύουνε ένα μεγάλο χωριό για να κάμουνε τέσσερα μικρά και κακορίζικα, ότι, τέλος, πρέπει να παραιτηθούνε από τη στραβή κατεύθυνση. Εκείνοι, πέρα βρέχει! Μόνο που τώρα δεν ξέρω αν οι καταστροφικοί σεισμοί καταποντίσανε και τα μίζερα σχέδια των χαλαστήδων κομματαρχαίων και κομματαρχίσκων, αφού γκρεμίσανε σπίτια και χωριά...

σελ. 234-235 (τόμος πρώτος)